

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání v senátu složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj) a soudce Ludvíka Davida a soudkyně Kateřiny Šimáčkové ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **A. Z.**, zastoupeného Mgr. Petrem Němcem, advokátem se sídlem Mendíků 1396/9, Praha 4, směřující proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 3. 2019, č. j. 21 Co 55/2019-179, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a **PROFI CREDIT Czech, a. s.**, se sídlem Klimentská 1216/46, Praha 1, zastoupené JUDr. Kateřinou Perthenovou, advokátkou se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové, jako vedlejší účastnice řízení,

t a k t o :

- I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 26. 3. 2019, č. j. 21 Co 55/2019-179, bylo porušeno stěžovatelovo základní právo na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto usnesení se proto ruší.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a průběh předchozího řízení

1. Včas podanou ústavní stížností (§ 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o Ústavním soudu“) a splňující i ostatní zákonem stanovené podmínky řízení [§ 75 odst. 1 *a contrario*; § 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu] brojí stěžovatel proti v záhlaví citovanému usnesení Městského soudu v Praze, neboť má za to, že jím byla porušena jeho základní práva zaručená v čl. 11 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

2. Jak vyplynulo z ústavní stížnosti, připojených listin a vyžádaného spisu, stěžovatel se návrhem ze dne 13. 6. 2018 domáhal s odkazem na ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) zastavení exekuce, vedené proti němu u Obvodního soudu pro Prahu 2 (dále jen „obvodní soud“) pod sp. zn. 33 EXE 57/2018, směřující k vymožení pohledávky společnosti PROFÍ CREDIT Czech, a. s. (dále jen „vedlejší účastnice“) podle vykonatelného rozhodčího nálezu ze dne 7. 12. 2016, neboť měl za to, že smlouva o úvěru uzavřená s vedlejší účastnicí dne 13. 10. 2014 a na ni navázaná rozhodčí smlouva je – zjednodušeně řečeno – absolutně neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Stěžovatel v návrhu dále uváděl, že věc projednávající rozhodce, Mgr. J. F., neměl pravomoc vydat exekuční titul, neboť byl ekonomicky závislý na vedlejší účastnici.

3. Obvodní soud usnesením č. j. 33 EXE 57/2018-43 ze dne 18. 12. 2018 návrh na zastavení exekuce zamítl, neboť neshledal s ohledem na tvrzenou ekonomickou závislost „základ pro ovlivnění rozhodování rozhodce a jeho příp. pochybení.“ Obvodní soud neuznal ani stěžejní námitku o neplatnosti úvěrové smlouvy pro její rozpor s dobrými mravy, jež měl být dle stěžovatele dán nepřiměřenou výší úroku a RPSN (pozn. Ústavního soudu: RPSN činila 116,08 %). Zdůraznil, že základním principem exekučního řízení je zásada, že věcná správnost vykonávaného rozhodnutí nemůže být v řízení o jeho výkon zpochybněna.

4. K odvolání stěžovatele Městský soud v Praze (dále též jen „městský soud“) ústavní stížností napadeným usnesením rozhodnutí obvodního soudu potvrdil. Městský soud zopakoval, že námitka ekonomické závislosti rozhodce, který měl tvrzeně sehrát roli "bílého koně" jednajícího ve prospěch Rozhodčí společnosti Pardubice, s. r. o., není důvodná. Uvedl, že pokud byl stěžovatel toho názoru, že je rozhodce ve vztahu ekonomické závislosti vůči vedlejší účastníci, nic mu nebránilo, aby rozhodčí smlouvu nepodepsal, případně aby k osobě rozhodce vznesl výhradu, což však neučinil. Městský soud měl dále za to, že vedlejší účastnice rovněž dostala své povinnosti prověřit stěžovatelovu (spotřebitelovu) schopnost splatit plánovaný úvěr. Uvedl, že si stěžovatel musel být vědom úvěrových podmínek, přičemž měl možnost vyjádřit případné námitky v řízení před rozhodcem, což však také neučinil. Městský soud uzavřel, že „postup [stěžovatele] se jeví jako obcházení rozhodčího řízení ve snaze nalézt ochranu v následném řízení exekučním.“

II. Argumentace stěžovatele

5. V záhlaví citované usnesení městského soudu stěžovatel nyní napadá ústavní stížností, neboť je toho názoru, že jím bylo zasaženo do jeho základních práv. Stěžovatel předkládá obdobné námitky jako v předchozím řízení, když v první řadě setrvává na názoru, že rozhodce, Mgr. J. F., byl ekonomicky závislý na vedlejší účastníci, resp. uvádí, že tento rozhodce, označený v rozhodčí smlouvě, v dané věci vůbec nerozhodoval, neboť věc byla fakticky posuzována soukromým rozhodčím soudem (Rozhodčí společností Pardubice, s. r. o.), což stěžovatel v průběhu exekučního řízení navrhol prokázat důkazem v podobě svědecké výpovědi rozhodce, Mgr. J. F. Ačkoliv zde – dle názoru stěžovatele – byly zjevné pochybnosti o průběhu rozhodčího řízení, městský soud tento důkaz neprovedl. Stěžovatel dále uvádí, že vzhledem k podmínkám poskytnutého úvěru je úvěrová smlouva absolutně neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Namítá, že vedlejší účastnice dostatečně neproověřila jeho úvěryschopnost, což má stejný následek, tj. absolutní neplatnost úvěrové smlouvy. Stěžovatel se rovněž dovolává principu předvídatelnosti soudních rozhodování a legitimního očekávání, když odkazuje na předchozí obdobná rozhodnutí Městského soudu v Praze (např. usnesení č. j. 20 Co 27/2018-91 ze dne 1. 6. 2018, nebo usnesení č. j. 19 Co 25/2019-164 ze dne 6. 3. 2019) týkající se sporů plynoucích z úvěrových smluv uzavíraných vedlejší účastníci, v nichž byl formulován závěr, že smlouvy tohoto typu, vyznačující se vysokou mírou úroků, RPSN a smluvní pokuty, jsou absolutně neplatné pro rozpor s dobrými mravy dle ustanovení § 580 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

III. Vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení

6. Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení, která následně předal stěžovateli k replice.

7. Městský soud ve vyjádření navrhl, aby byla podaná ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná, přičemž odkázal na odůvodnění obsažené v napadeném rozhodnutí. Dále

uvedl, že *„k poslední judikatuře Ústavního soudu ohledně možného přezkumu exekučního titulu v exekučním řízení se odvolací soud nevyjadřoval, protože tyto nálezy byly vyhlášeny až posléze, odvolací soud proto respektoval dosavadní judikaturu, na kterou odkázal v odůvodnění svého rozhodnutí.“*

8. Vedlejší účastnice v obsáhlém vyjádření předně zdůraznila, že stěžovatel nevyužil žádný z prostředků umožňujících zrušení rozhodčího nálezu [tj. přezkum dle rozhodčí smlouvy a zrušení dle ustanovení § 31 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. r. ř.“)]. Uvedla, že rozhodci nebyli jakýmkoliv způsobem motivováni k rozhodnutí ve prospěch či neprospěch jedné ze stran, zejména pak vedlejší účastnice. Vyjádřila názor, že *„není zřejmé, jaký podstatný vliv mělo mít placení poplatku na určený účet u servisní společnosti [Rozhodčí společnosti Pardubice, s. r. o.] na rozhodčí řízení. Nelze dospět než k závěru, že to je irelevantní a zcela zbytečně na tom [stěžovatel] konstruuje nějaké spiknutí.“* Daná společnost dle vyjádření vedlejší účastnice zajišťovala pouze administrativní činnosti spojené s rozhodčím řízením. Vedlejší účastnice se s odkazem na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu dále vyjádřila k možnosti věcného přezkumu exekučního titulu v exekučním řízení, přičemž vyjádřila názor, *„že v rámci exekučního řízení by měla být zachována zásada, že exekuční titul se v exekučním řízení věcně nepřezkoumává.“* Nad rámec předchozího uvedla, že úrok a smluvní pokuta sjednané v předmětné úvěrové smlouvě dostály zákonným požadavkům, resp. byly přiměřené a v souladu s dobrými mravy, což dokládá rovněž související judikaturou Nejvyššího soudu (srov. rozsudek č. j. 20 Cdo 1037/2019-296 ze dne 6. 6. 2019; veškerá judikatura Nejvyššího soudu je dostupná na <http://nsoud.cz>). Dle vedlejší účastnice navíc *„stále platí judikatorní závěr o tom, že ani teoretická neplatnost smlouvy hlavní nezpůsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy, pokud by nešlo o důvod, který by se vztahoval i na rozhodčí smlouvu, což tvrzený rozpor smlouvy o úvěru s dobrými mravy není.“* Závěrem se vedlejší účastnice vyjádřila k otázce zjištění úvěryschopnosti stěžovatele, která byla dle jejího názoru v nyní projednávaném případě posouzena zcela adekvátním způsobem.

9. Stěžovatel v replice (doplněné řadou příloh) předestřel obecné úvahy týkající se neplacení dluhů (např. uvedl, že efektivní právní obrana je většinou smysluplná jen tehdy, pokud je dlužník odborně právně zastoupen, profesionální právní zastoupení je však výdaj, na který osoby v dluhové pasti nemají prostředky). Dále odkázal na nálezy zdejšího soudu sp. zn. IV. ÚS 2728/17 ze dne 12. 11. 2018, z něž vyplývá, že je třeba přihlížet k tomu, že povinný (zde stěžovatel) je spotřebitel a oprávněný (zde vedlejší účastnice) je profesionálem a podnikatelem v dané oblasti poskytování úvěrů a vymáhání pohledávek. Zopakoval námitku ekonomické závislosti rozhodce, jenž *„vykonával rozhodčí činnost ve věcech vedlejší účastnice řízení v zásadě na objednávku pro Rozhodčí společnost Pardubice s. r. o. Ta přitom byla na vedlejší účastnici řízení zjevně ekonomicky závislá, neboť 80 % její činnosti byla činnost v rozhodčích věcech vedlejší účastnice řízení.“* V závěru repliky stěžovatel opětovně vyjádřil přesvědčení, že v nyní projednávaném případě nedošlo k řádnému posouzení jeho úvěryschopnosti.

IV. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

10. Po prostudování ústavní stížnosti, vyžádaného spisu, vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Argumentace Ústavního soudu je strukturována s ohledem na předestřené stížnostní námitky.

IV. A) *Otázka ekonomické závislosti rozhodce*

11. Stěžovatel v průběhu řízení před obecnými soudy opakovaně předkládal argument zpochybňující nezávislost a nestrannost rozhodce. Uváděl, že rozhodce byl ekonomicky závislý na vedlejší účastníci řízení, resp. ve věci nerozhodoval, neboť řízení fakticky probíhalo u Rozhodčí společnosti Pardubice, s. r. o., z čehož dovozuje následek v podobě „*nicotnosti rozhodčího nálezu*“ (srov. bod 50 ústavní stížnosti).

12. Ústavní soud v první řadě uvádí, že ústavně garantovaný princip nezávislého a nestranného rozhodování, jenž je určující pro rozhodování soudců, se uplatní i pro rozhodování rozhodců, přičemž důvodem pro vyloučení rozhodce může být právě i vztah ekonomické závislosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3150/2012 ze dne 30. 9. 2014 a zde cit. judikaturu Ústavního soudu).

13. Zdejšímu soudu nicméně nepřisluší, aby sám posuzoval, zda v nyní projednávaném případě skutečně rozhodoval podjatý, tj. ekonomicky závislý rozhodce. Ústavní soud je totiž podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti, není součástí soustavy obecných soudů, a nepředstavuje proto ani další instanci přezkumu jejich rozhodnutí. Vedení vlastního řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu věci, jakož i výklad a aplikace podústavního práva náleží primárně obecným soudům. Pro přezkum Ústavním soudem je rozhodné výhradně dodržení ústavního rámce jejich činnosti.

14. Klíčovou námitkou, mající ústavněprávní relevanci, je v projednávané věci nicméně námitka tzv. opomenutého důkazu. Stěžovatel totiž uvádí, že k porušení jeho práva na spravedlivý proces došlo tím, že se městský soud nijak nevypořádal s jeho důkazními návrhy, jež mohly přispět k objasnění tvrzené ekonomické závislosti rozhodce.

15. K této námitce uvádí Ústavní soud následující. Z ustálené judikatury Ústavního soudu se podává, že Listina, zaručující právo na spravedlivý proces, přímo neupravuje proces dokazování jako takový, přestože je podstatnou, ne-li nejdůležitější částí řízení. To ovšem zdaleka neznamená, že dokazování se nachází jaksi "mimo" ústavněprávní rovinu, a jeho úprava je tak pouze zcela výlučnou záležitostí zákona [srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 37/04 ze dne 26. 4. 2006 (N 92/41 SbNU 173; 419/2006 Sb.) či sp. zn. II. ÚS 2154/14 ze dne 18. 11. 2014 (N 211/75 SbNU 365)]; veškerá judikatura Ústavního soudu je dostupná též na <http://nalus.usoud.cz>. Proto Ústavní soud setrvale ve své judikatuře zdůrazňuje, že součástí práva na spravedlivý proces je mimo jiné i vytvoření prostoru pro to, aby účastník řízení mohl účinně uplatňovat námitky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž se soud musí v rozhodnutí náležitě vypořádat. Vytvoření prostoru pro účinné vznesení námitek (v kontradiktorním schématu řízení) nejlépe zajistí ochranu základních práv, jež je z hlediska fair procesu prvotním účelem soudního řízení. Institucionálně garantovaná možnost dotčených osob návrhy a námitkami účinně participovat na soudním procesu patří mezi elementární pravidla soudního řešení sporů [srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 269/05 ze dne 27. 6. 2005 (N 129/37 SbNU 629), nález sp. zn. I. ÚS 273/06 ze dne 14. 9. 2007 (N 144/46 SbNU 409), či nález sp. zn. II. ÚS 2067/14 ze dne 23. 6. 2015 (N 119/77 SbNU 739)].

16. Za situace, kdy tak obecné soudy neučiní a odmítnou provést důkazy navržené účastníkem řízení, které by svědčily jeho právním závěrům, příp. se s jeho důkazními návrhy žádným způsobem nevypořádají, tak lze hovořit o tzv. opomenutých důkazech, kterými jsou takové důkazy, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazy, jimiž se soud podle zásady volného hodnocení důkazů nezabýval [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 182/02 ze dne 11. 11. 2003 (N 130/31 SbNU 165)]. Ustálená judikatura Ústavního soudu týkající se tzv. opomenutého důkazu [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 61/94 ze dne 16. 2. 1995 (N 10/3 SbNU 51); nález sp. zn. II. ÚS 663/2000 ze dne 10. 4. 2001 (N 57/22 SbNU 19); nález sp. zn. I. ÚS

413/02 ze dne 8. 1. 2003 (N 4/29 SbNU 25); nebo citovaný nálezn sp. zn. I. ÚS 273/06] vychází z principu, že „zásadám spravedlivého procesu, vyplývajícím z Listiny (čl. 36 odst. 1), je nutno rozumět tak, že ve spojení s obecným procesním předpisem v řízení před obecným soudem musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny) a k věci samé, ale také označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval, a k právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl (§ 157 odst. 2 o. s. ř.). Jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží svoje rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních principů, ale současně postupuje i v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté Listiny (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy“. Jinými slovy, rozhodující soud není povinen provést všechny navržené důkazy, avšak musí o vznesených návrzích rozhodnout, a pokud účastníky řízení vzneseným důkazním návrhům nevyhoví, pak musí ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl, resp. proč je nepřevzal pro základ svých skutkových zjištění (považuje je např. za liché, mylné či vyvrácené).

17. Na druhou stranu, judikatura Ústavního soudu vychází z přesvědčení, že nikoliv každé opomenutí důkazu nutně automaticky vede k porušení práva na spravedlivý proces. Výjimečné situace, v nichž lze i pochybení soudu spočívající v opomenutí důkazu z ústavněprávních hledisek akceptovat, mohou nastat v případech důkazních návrhů nemajících k projednávané věci žádnou relevanci, jež nemohou vést k objasnění skutečností a otázek podstatných pro dané řízení, resp. mohou být dokonce i výrazem "zdržovací" či jiné obstrukční procesní taktiky [k tomu srov. nálezn sp. zn. II. ÚS 2172/14 ze dne 10. 3. 2015 (N 54/76 SbNU 747), bod 21].

18. V projednávané věci ovšem - jak plyne ze shora provedené rekapitulace spisu - městský soud zcela opomenul důkazní návrhy stěžovatele (návrh na provedení výslechu rozhodce, svědka Mgr. J. F.), které k projednávané věci vztah měly, resp. přinejmenším mít mohly. Pokud soud tyto důkazy neprovedl a nevyvodil z nich skutková zjištění, bylo jeho ústavní povinností (jak již shora vysvětleno) alespoň stručně vyložit, z jakého důvodu tak neučinil.

19. Městský soud nicméně toliko povrchním způsobem zopakoval obecné judikatorní závěry týkající se principu nezávislého a nestranného rozhodování rozhodce, aby následně uzavřel, že „pokud přesto [stěžovatel] v projednávané věci měl za to, že je rozhodce Mgr. J. F. ve vztahu ekonomické závislosti, nic mu nebránilo, aby rozhodčí smlouvu nepodepsal, případně aby k osobě rozhodce vznesl výhradu, což však neučinil“ (srov. usnesení městského soudu, bod 16). Takové odůvodnění je však z pohledu Ústavního soudu zcela nedostačující.

20. Zdejší soud je rovněž toho názoru, že stěžovateli nelze vyčítat neuplatnění námítky podjatosti rozhodce. V nyní projednávaném případě je totiž podstatné, že argument ekonomické závislosti, související s případným vyloučením rozhodce pro podjatost, byl stěžovatelem předložen v zásadě okamžitě, co se dozvěděl o okolnostech, jež tuto závislost přinejmenším naznačují (srov. návrh na zastavení a odklad exekučního řízení, č. 1. 34 a násl.).

21. Nad rámec právě uvedeného považuje Ústavní soud za potřebné doplnit ještě následující. V usnesení sp. zn. I. ÚS 2703/18 ze dne 19. 2. 2019 byl vysloven názor, že „k vyloučení konkrétní osoby rozhodce z projednávání a rozhodnutí o věci pro podjatost nemůže postačovat pouhé tvrzení, že je jednou ze stran rozhodčí smlouvy opakovaně, event. i dlouhodobě, jako možný rozhodce navrhován. Jmenovitě stěžovatelem zmiňovaná ekonomická závislost rozhodce je v soudní praxi Nejvyššího soudu ztotožňována spíše s ekonomickým vztahem bezprostředním a přímým, tj. pakliže rozhodce např. současně působí jako zaměstnanec jedné ze stran rozhodčí smlouvy, jako obchodní partner, potažmo jako kolega v zaměstnaneckém či obdobném poměru, a nelze jej tedy spatřovat jen v tom, že rozhodci vzhledem ke každé jím

vyřízené věci vzniká nárok na odměnu. V opačném případě by totiž mohla být totožná námitka vznášena i vůči stálým rozhodčím soudům, jež ostatně taktéž mohou strany sporu do rozhodčích doložek navrhopvat opakovaně, což její relevanci zjevně vylučuje (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4022/2017 ze dne 23. 1. 2018).“

22. Ústavní soud má nicméně za to, že s přihlédnutím k okolnostem nyní projednávaného případu (jak se podává z ústavní stížnosti, ze sdělení Okresního soudu v Pardubicích vyplývá, že Mgr. J. F. rozhodoval v posledních letech jako rozhodce více než 13.000 spisů, v nichž jako oprávněná vystupovala vedlejší účastnice) lze uvažovat rovněž o podjatosti právě z důvodu opakovaného a nikoliv zanedbatelného využívání jednoho a téhož rozhodce (takový rozhodce je v odborné literatuře označován jako tzv. *repeat player* – srov. RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 135). Ústavní soud si je vědom, že opakované využívání jednoho rozhodce není v praxi ničím neobvyklým, neboť taková osoba zpravidla (a právě proto) disponuje potřebnými znalostmi a zkušenostmi, současně však skutečně nelze vyloučit, že v těchto situacích může vztah mezi rozhodcem a oprávněným subjektem přerůst až v ekonomickou závislost. V každém případě je však nutné vzájemné vztahy rozhodce a účastníků řízení posuzovat detailněji, což však – vzhledem k výše uvedenému – městský soud v nyní projednávaném případě neučinil.

23. Ústavní soud proto uzavírá, že opomenutím důkazu v podobě svědecké výpovědi Mgr. J. F. porušil městský soud stěžovatelovo právo na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny. V dalším řízení proto bude jeho úkolem zajistit provedení tohoto důkazu a v souvislosti s tím opětovně posoudit stěžovatelem nikoliv neopodstatněně předkládaný argument ekonomické závislosti věc projednávacího rozhodce. Pro úplnost Ústavní soud uvádí, že tím samozřejmě žádným způsobem nepředjímá výsledek posouzení městského soudu.

IV. B) Otázka předvídatelnosti soudního rozhodování

24. Ústavní soud přisvědčil rovněž námitce stěžovatele poukazující na rozpor v judikatuře Městského soudu v Praze. Zatímco v nyní projednávaném případě dospěl tento soud (senát 21 Co) k závěru, že „posouzení námitky o rozporu s dobrými mravy z důvodu nepřiměřeně vysokého úroku a RPSN, týkající se neplatnosti celé rozhodčí smlouvy (případně takového ujednání), je správné [tj. smlouva je platná]“, v usnesení č. j. 20 Co 27/2018-91 ze dne 1. 6. 2018 konstatoval (bod 7), že „sjednaná výše úrokové sazby 126,60 % a RPSN 126,59 % za poskytnutí úvěru v částce 45 000 Kč je zřejmě nepřiměřená [...] takto sjednaná úvěrová smlouva je proto podle § 580 odst. 1 o. z. neplatná.“ V citovaném usnesení navíc městský soud uvedl, že „neplatnost úvěrové smlouvy pro rozpor s dobrými mravy i v daném případě způsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy ve smyslu závěrů nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 4084/12.“ Obdobně se k této otázce vyslovil rovněž senát 19 Co městského soudu (srov. usnesení č. j. 19 Co 25/2019-164 ze dne 6. 3. 2019, bod 18), a to v případě, jenž se týkal úvěrové smlouvy s úrokovou sazbou a RPSN ve výši 112,69 %. Je vhodné podotknout, že obě citovaná usnesení městského soudu byla vydána dříve než nyní projednávanou ústavní stížností napadené odvolací rozhodnutí.

25. Ústavní soud již v minulosti podotkl, že rozdílná rozhodovací praxe soudů o totožných věcech je zásadně nežádoucí [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 2571/16 (N 214/83 SbNU 391) ze dne 8. 11. 2016], neboť materiální právní stát je vystaven mimo jiné na důvěře občanů v právo a právní řád (srov. nález sp. zn. II. ÚS 3236/18 ze dne 9. 4. 2019, bod 21). Podmínkou takové důvěry je stabilita právního řádu a dostatečná míra právní jistoty občanů. Stabilita právního řádu a právní jistota jsou ovlivňovány nejen legislativní činností státu (tvorbou práva), ale též činností státních orgánů aplikujících právo, neboť teprve aplikace a interpretace

právních norem vytváří ve veřejnosti vědomí toho, co je a co není právem. Stabilitu práva, právní jistotu jednotlivce a v konečném důsledku též míru důvěry občanů v právo a v instituce právního státu jako takové proto ovlivňuje i to, jakým způsobem orgány aplikující právo, tedy především soudy, jejichž základním úkolem je poskytovat ochranu právům (čl. 90 Ústavy), přistupují k výkladu právních norem. Princip rovnosti před zákonem pak znamená, že zákon by měl být vykládán pro všechny případy splňující stejné podmínky stejně [nález sp. zn. II. ÚS 566/05 ze dne 20. 9. 2006 (N 170/42 SbNU 455)]. Ústavní soud v minulosti též opakovaně zdůraznil, že rovnost v právech, vyplývající z čl. 1 věty první Listiny, zakládá právo na předvídatelné rozhodování v obdobných případech, čímž vylučuje libovůli při aplikaci práva (srov. nález sp. zn. II. ÚS 550/18 ze dne 22. 5. 2018).

26. Zdejší soud si je vědom skutečnosti, že odvolací soudy nedisponují obdobně účinným nástrojem sjednocování judikatury jako dovolací soud (srov. ustanovení § 14 odst. 3 zákona 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů). Požadavek právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování je však nutné vztáhnout (přínejmenším) rovněž na soudy odvolací. Obdobný názor ostatně zastává Nejvyšší soud (srov. usnesení sp. zn. 20 Cdo 4038/2017 ze dne 3. 10. 2017), jenž vyslovil závěr, že k porušení principu legitimního očekávání dojde, rozhodoval-li krajský (tj. odvolací) soud na základě prakticky shodných skutkových okolností různě, aniž by toto své odlišné rozhodování dostatečně odůvodnil. Nejde tedy o to, že by se předmětný senát odvolacího soudu nemohl od existující judikatury nikdy odklonit, ale měl by tento odklon právě ve vztahu k již existující judikatuře - natož pak k judikatuře vlastního soudu - přesvědčivě vysvětlit, k čemuž však v nyní projednávaném případě nedošlo (obdobně srov. cit. nález sp. zn. III. ÚS 4129/18, bod 22).

27. Ústavní soud se proto ztotožnil s názorem stěžovatele, že nedostatek přesvědčivého odůvodnění odklonu od právních závěrů obsažených v předchozích rozhodnutích (v tomto případě téhož) odvolacího soudu vede k porušení základního práva na spravedlivý proces zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny.

IV. C) Ostatní odmítnuté námitky

28. Nad rámec shora uvedeného Ústavní soud toliko stručně uvádí, že nevyslyšel námitku stěžovatele dovolávající se absolutní neplatnosti úvěrové smlouvy uzavřené s vedlejší účastnicí pro její rozpor s dobrými mravy. Ústavní soud již dříve uvedl (srov. nález sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019, bod 52), že *„otázka, zda má smlouva lichevní charakter a je absolutně neplatná, však pro účely posuzování ústavní konformity exekučního titulu zpravidla nedosahuje ústavního rozměru, [resp.] námitka, že exekuční titul je v rozporu s dobrými mravy, rovněž nemá ústavněprávní rozměr.“* Ústavní soud nemá důvod, proč by se od citovaných závěrů v nyní projednávaném případě odchýlil.

29. Stěžovateli nelze přisvědčit ani v tom, že by vedlejší účastnice při uzavírání předmětné úvěrové smlouvy dostatečně neposuzovala jeho úvěryschopnost (srov. cit. nález sp. zn. III. ÚS 4129/18, bod 18). Lze se totiž ztotožnit s hodnocením městského soudu (srov. bod 19 usnesení městského soudu), že *„úvěryschopnost dlužníka (povinného) v projednávané věci, při poskytnutí spotřebitelského úvěru pouze ve výši 10.000 Kč (vyplaceno bez revolvingu), zřejmě dostatečně odpovídá provedenému záznamu v kartě klienta o jeho zaměstnavateli (mzdové účtárně), tj. že byl v době uzavření úvěrové smlouvy zaměstnán a je proto schopen měsíční splátku ve výši 695 Kč dle splátkového kalendáře splácet.“* Z uvedeného dle názoru Ústavního soudu dostatečně vyplývá, že vedlejší účastnice své povinnosti posoudit úvěryschopnost stěžovatele (coby spotřebitele) dostala.

V. Závěr

30. Ústavní soud tedy uzavírá, že Městský soud v Praze napadeným rozhodnutím neoprávněně zasáhl do základního práva stěžovatele zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny. Proto podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené rozhodnutí zrušil.

31. Tímto zrušovacím nálezem Ústavní soud otevírá procesní prostor pro to, aby městský soud znovu posoudil odvolání podané stěžovatelem, a to zejména s ohledem na naplnění shora předestřené základního práva.

P o u č e n í : *Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).*

V Brně dne 16. srpna 2019

Vojtěch Šimíček
předseda senátu